

ชาวไท

แม่

ซาไก วันนี้

ความน่า

"ซาไก" เป็นชื่อที่เราใช้เรียกกันทั่วไป หมายถึงชนเชื้อสายเนกริต ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เผ่าหนึ่ง เป็นชนเผ่าพื้นเมืองรุ่นแรกสุดที่นักมนุษยวิทยาเชื่อว่าได้อพยพเข้ามาอยู่ในคาบสมุทรมลายู อันที่จริง "ซาไก" ในความหมายทางวิชาการหมายถึงพวกออบริจินที่มีผมหยิกเป็นลอนคลื่น (wavy hair) ส่วนพวกที่มีผิวสีน้ำตาลไหม้และผมหยิกของ (wooly hair) ที่พวกเรา รู้จักกันในนามพวกเงาะนั้น นักวิชาการมีศัพท์เฉพาะเรียกว่าพวก "เซมัง" (Semang) แต่ในความเป็นจริง พวกที่ถูกเรียกว่า "เซมัง" ไม่ชอบชื่อนั้น กลับชอบที่จะถูกเรียกว่า "ซาไก" ในขณะที่พวกที่ถูกเรียกว่า "ซาไก" ก็รังเกียจชื่อดังกล่าว (ซึ่งแปลว่า "คนภูเขา") อย่างไรก็ตาม พวกเซมังเรียกชื่อพวกตัวเองว่า *มันนิ ไมบิก* หรือ *มันติ* (Evans, 1937, 19-23) พวก ซาไก หรือ *เงาะ* นี้มีถิ่นที่อยู่เดิมในป่าหรือแถบภูเขาที่ไกลผู้คนตามบริเวณพรมแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย ในรัฐเปรัก ไทรบุรี กลันตัน และปะหังของมาเลเซีย และบริเวณเทือกเขาระหว่างจังหวัดพัทลุงและตรังของไทย เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้วประมาณว่า พวกนี้มีจำนวน 10% ของพวกออบริจินทั้งหมดในคาบสมุทรมลายู (60% เป็นพวกชินอย และ 30% เป็นพวกออบริจินมาเลย์) คือ มีจำนวนรวมได้ประมาณ 2,000 คน (Schebesta, 1927, 16, Hunts, 1952, 19) ปัจจุบันพวกนี้มีจำนวนลดน้อยลงไปทุกที ทั้งมาเลเซียและประเทศไทยได้จัดสรรเขตให้พวกนี้อยู่โดยเฉพาะ ในประเทศไทยก็มีที่นิคมสร้างตนเองที่ อำเภอธารโต และอำเภอแว้ง เป็นต้น

ในทางเผ่าพันธุ์วิทยา อาจจัดซาไกไว้ในตระกูลเดียวกับพวกชินอย (Senoi veddas) และพวกออสเตรเลียน แต่ในทางภาษาก็จัดว่าพวกซาไกมีภาษาที่มีลักษณะสัมพันธ์กับตระกูลภาษามอญ-เขมรมากกว่าตระกูลภาษาอื่น (Blagden, 1906, 31) ในอดีตซาไกที่เรารู้จักกันนี้ ดำรงชีพแบบพวกเร่ร่อนล่าสัตว์ด้วยธนูและลูกดอกอาบยาพิษ จับปลาด้วยฉมวกและแห และขุดหาพืชพวกรากไม้ รวมทั้งเก็บผลไม้ป่า และหาของป่า เช่น น้ำผึ้ง ซึ่งซาไกจะนำไปแลกเปลี่ยนกับชาวเมืองที่เจริญกว่าเพื่อปัจจัยอื่นที่จำเป็นแก่การครองชีพแต่ตนเองไม่สามารถผลิตได้ (เช่น เกลือ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยโลหะ) ที่หักอาศัยของซาไกหากไม่ใช่ที่หลบภัยตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำ หรือซอกหินตามภูเขา ก็จะเป็นเพิงแบบหมาแหงน ที่สร้างขึ้นง่าย ๆ โดยการเอาไม้ไผ่มาผูกกันเป็นเสาแล้วใช้ใบไม้แห้งมุงหลังคา

แม้ว่าซาไกจะเป็นพวกเร่ร่อน แต่ซาไกแต่ละกลุ่มก็ถือว่าตนมีดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน เป็นดินแดนที่กลุ่มของตนเป็นเจ้าของและมีสิทธิเต็มที่ที่จะท่องเที่ยวเร่ร่อนหาเลี้ยงชีพ ภายในเขตแดนนี้ซาไกแต่ละคนในกลุ่มจะมีค่านิยม ซึ่งถือเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลที่สามารถสืบทอดเป็นมรดกได้ ในขณะที่ทรัพยากรอื่น ๆ ถือเป็นของกลาง ที่น่าสนใจยิ่งก็คือสังคมซาไกเป็นสังคมที่มีความเสมอภาคและมีอิสระอย่างยิ่งสูง ซาไกแต่ละกลุ่มต่างเป็นอิสระต่อกัน หัวหน้ากลุ่มไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาสมาชิกในกลุ่มมากไปกว่าการเป็นผู้นำโดยอาศัยบุคลิกภาพส่วนตัวเท่านั้น เพราะฉะนั้นคนหนุ่มสาวก็อาจเป็นผู้นำกลุ่มได้เท่าผู้เฒ่าสูงอายุ ระบบครอบครัวของซาไกเป็นแบบครอบครัวใหญ่ที่รวมสมาชิกถึง 3 ชั้น นับจากตนเองขึ้นไปและลงมา (ทวด ปู่ - ลูก หลาน) ธรรมเนียมของซาไกนิยมการมีภรรยาคนเดียว และหญิงชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ในการหาคุ้มครองและการแบ่งแรงงานในการหาเลี้ยงชีพ นักมนุษยวิทยาที่เคยเข้าไปศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของซาไกส่วนใหญ่อดไม่ได้ที่จะรู้สึกประทับใจกับ "ความจริงใจ ความเป็นผู้รักสันติ และความเคารพสิทธิของบุคคลอื่น" จนกระทั่งมีผู้บันทึกไว้ว่า "แม้พวกเขาจะไม่รู้จักการขีดเขียนเบื้องต้น วิชาญา หรือประวัติศาสตร์ แต่สังคมซาไกเป็นตัวอย่างในทางปฏิบัติให้แก่เรา เกี่ยวกับสภาพสังคมในอุดมคติ : สังคมที่เสรีภาพ เสมอภาค และ ภราดรภาพ ไม่ได้มีแต่ชื่อแต่เป็นจริง และเป็นพลังที่มีชีวิตอยู่" (Blagden, 14)

หากแต่ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมที่มีแบบฉบับของคุณธรรมของชีวิตที่มนุษย์พึงใฝ่ปฏิบัติเช่นนั้นกำลังจะสูญพันธุ์ไปเช่นเดียวกับเพื่อนชาวพื้นเมืองกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ๆ ในโลก อันเป็นผลสืบเนื่องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจาก "การพัฒนา" ของสังคมชนกลุ่มใหญ่ที่ครอบคลุมนพวกเขาอยู่ (ดู "The Vanishing Tribe. Special Report, Newsweek, Sep 21, 81, pp. 16-21" "แลโล" ฉบับที่แล้วได้เสนอบทความเกี่ยวกับปัญหาที่ ชาวลา ชาวพื้นเมืองกลุ่มน้อยในภาคใต้ ซึ่งมีชีวิตดำรงอยู่คู่กับห้วงทะเลกำลังประสบในการปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบัน ในฉบับนี้เราขอนำท่านไปเยี่ยม ซาไก ผู้ได้รับสมญาว่า "เจ้าแห่งขุนเขา และสมุนไพร" และ "ชนผู้รักสันติแห่งแหลมมลายู"

เราหวังว่าสภาพปัญหาของชนกลุ่มน้อยทั้งสองกลุ่มในภาคใต้ของเรานี้ จะได้รับความสนใจและติดตามเอาใจใส่ศึกษาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อที่พวกเขาจะไม่ถึงวาระที่จะต้องร้อง (ดังเช่นที่เพื่อนชาวเผ่าบาตองก้าในแอฟริกาใต้ได้ร้องมาแล้ว) ว่า "เราได้ถูกแย่งชิงความน่าสงสารที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยเวลานี้ เราไม่มีอะไรจะสูญเสียอีกแล้ว"

ชาโกลวันนี้

สู่หมู่บ้านชาโกล

จากถนนหลวงสายยะยา-เบตง ตรงช่วงระหว่างทางเลยตลาดอำเภอธารโต มีทางแยกขวามือเป็นถนนดินแดงค่อยลาดไปตามเนินเขา วิถีทางมีธารน้ำไหลชะแอ่งหิน ตัดไปเห็นขุนเขาชาโกลอันปกคลุมด้วยต้นยางพาราเขียวชอุ่ม ประมาณสี่กิโลเมตรเศษก็ถึงหมู่บ้านเงาะชาโกล ตำบลบ้านแห่ ปัจจุบันหมู่บ้านแห่งนี้อยู่ในความดูแลของหมู่บ้านโครงการนิคมสร้างตนเอง อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

ณ เนินสูงด้านซ้ายมือจะเห็นโรงเรียนตั้งเด่นตระหง่าน มีบ้านพักครูจำนวน 2-3 หลัง อยู่ตรงเชิงเขาติดถนน เมื่อข้ามลำธารน้ำใสแจ้วแล้วก็ถึงหมู่บ้านชาโกล ซึ่งมีบ้านประมาณ 7 หลังคาเรือนสร้างเป็นบ้านไม้หลังเล็ก ๆ ยกพื้นขึ้นเล็กน้อย มีห้องเดี่ยว พอสำหรับให้ครอบครัว ซึ่งมีสมาชิก 2-3 คน พักอาศัย หมู่บ้านดังกล่าวเรียงรายอยู่สองฟาก ฟากหนึ่งอยู่ติดกับลำธาร ชาโกลใช้กระบองไม้ไผ่ขนาดใหญ่วัดก้น้ำจากลำธารเอาไว้ตีที่บ้าน ใกล้เคียงธารจะเห็นเครื่องรดยางพาราให้เป็นแผ่น ซึ่งชาโกลจะนำยางไปขายเพื่อซื้ออาหารมาเลี้ยงพอประทังไปวัน ๆ อีกฟากหนึ่งเป็นเนินเขามีสวนยางพาราเป็นปราการธรรมชาติอันร่มรื่น

วันนั้น นับว่าโชคดีที่ผู้เขียนมีโอกาสพบชาโกลประมาณ 10 กว่าคน มีผู้ชาย 5 คน ผู้หญิง 4 คน นอกนั้นเป็นเด็ก คุณแม่ณิษฐ์ ทูมคง ผู้ช่วยผู้ปกครองนิคม ได้นำแนะให้รู้จักกับหัวหน้าถิ่น คือ นายกล่อม ศรีธราโต และผู้ช่วย คือ นายออรัง ศรีธราโต เงาะทั้งสองนายอยู่ในวัยกลางคน นายกล่อมดูท่าทางบึกบึน แข็งแรง พูดจาคล่องแคล่วกว่า พรรคพวกจึงยกย่องให้เป็นผู้นำ

"พวกเรามีนามสกุล ศรีธราโต ทั้งหมู่บ้าน" นายกล่อมพูดพร้อมกับชี้ไปที่บรรดาสมาชิก "นี่ไอ้หลุด ไอ้สุเทพ ไอ้หว่าง ไอ้ทอน ไอ้สุรพล ไอ้แสนหาญ ไอ้ธัญญา ส่วนศรีธราโตทั้งเพ พวกเราดีใจที่แม่ในหลวงตั้งนามสกุลให้ ส่วนชื่อนั้นพวก ด.ช.ด. บ้าง ครูบ้าง ช่วยตั้งให้ ผมไม่รู้คำแปลหรอก แต่ฟังแปลกดีเหมือนกัน

"ลืมไป มีคนเดียวที่เปลี่ยนไปใช้แซ่อย่างคนจีน" หัวหน้าชาโกลชี้มาที่ผู้ช่วยของเขา

"ผมใช้แซ่ก็เพราะครั้งเด็ก ๆ เคยไปอยู่ต้น

หอยมัต" นายออรังเล่าอย่างขำ ๆ "แต่แม่สวนยางที่นั่นพาผมไปเลี้ยงเพราะพ่อแม่ผมตาย เมื่อผมโตเป็นหนุ่มได้แต่งงานกับคนไทย ผมเลยใช้แซ่ตามแม่แก่ และนับถือศาสนาพุทธตามอย่างเมีย แถมนับถว้ประชาชนเพียงคนเดียวทั้งหมู่บ้านที่นี่"

เปลี่ยนแปลง จนแทบไม่เหลือเค้าเดิม

ปัจจุบันนอกจากเงาะชาโกลอยู่ตามป่าเขาในจังหวัดยะลา และนราธิวาสแล้ว มีบางส่วนอยู่ในจังหวัดสตูล ตรัง และพัทลุง พวกเขาต่างไปมาหาสู่เพราะล้วนเป็นญาติมิตรกัน บางจังหวัดอาจมีจำนวนเงาะชาโกลร้อยหรือไปมาก เพราะโดนลูกหลงจากการที่ทหารทิ้งระเบิดถล่มผู้ก่อการร้าย หรือการซ้อมรบทางอากาศและภาคพื้นดิน ปรากฏว่าในช่วงหลังซึ่งเงาะเรียกแทนระเบิดจากเครื่องบิน ได้คร่าชีวิตพวกเขาหลายศพแล้ว

ถ้าต้องการศึกษาประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของเงาะชาโกล ก็นับว่ายากยิ่ง เพราะเงาะซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอยู่แล้ว ได้รับอิทธิพลจากชนกลุ่มใหญ่ ทำให้มีความเปลี่ยนแปลงแทบไม่มีเค้าเดิม

"หนังเรื่องเงาะป่า ผมเคยไปดู" นายกล่อมบอกพร้อมกับพ่นควันบุหรี่ยิ่ง "ประเพณีของเงาะในหนังสมัยนี้เลิกเกือบหมดแล้ว ที่เคยรุ่งโรจน์ไปเปลี่ยนเป็นสวมเสื้อผ้า การแต่งงานก็ไม่เรียกข้าวของจากฝ่ายชาย ถ้าชอบใจก็ให้ผู้ใหญ่ตกลงกัน แล้วรับลูกสาวไปอยู่กับที่จุดคว่ำก็มีบ้าง แต่ไปอยู่กับกันนาน ๆ จนพ่อแม่หย่าก็ไร้อาเรื่องเอาราว ส่วนเรื่องหนุ่มสาวรักกันในบ้านแค่กลัวผีเรือนจะลงโทษเลยต้องไป "ซุกหัวมัน" กันในบ้าน ทุกวันนี้ไม่มีใครหว่านกลั้วผีเรือนแล้ว และที่ว่าเงาะชอบสีแดง ๆ ก็เป็นนิทานไปนานนม พวกเราชอบทุกสี ที่ชอบมากคือขาวसर สีอะไรก็ไม่ว่า แต่ขอให้มันกินเด็ก"

"อาวุธโบราณ เช่น บอลเลา หรือลูกดอกขูดขูดขูด ทุกวันนี้หาดูได้ยาก ถ้าจะล่าสัตว์ก็ไปยิงปืนลูกซองชาวบ้านได้ผลทันใจกว่า ความเปลี่ยนแปลงที่น่าสังเกตคือ ความต้านทานของร่างกาย สมัยก่อนรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายายมีความทรหดมาก อดข้าว 4-5 วัน ก็ยังอยู่ได้อย่างสบาย แต่ทุกวันนี้อดวันเดียวตัวนวลแน่ (ตัวนวล = ร่างกายอ่อนแอเปลี่ยนหมดเร็วแรง) แม้กินอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ ก็ไม่รู้รู้สึกปวดท้อง แต่ทุกวันนี้ต้องตั้งไฟให้สุกเสียก่อนจึงจะกินได้ อีกประการหนึ่ง

โรคมาเลเรีย หรือภาษาชาโกลว่า "ก้องก้องกำปิล" ก็เล่นงานบ่อย เห็นไหม บางคนหน้าตาออกเป็นสีเหลืองคงมีเชื้อโรคภายในร่างกาย แม้มีเจ้าหน้าที่อนามัยมาตรวจรักษา หรือพวกเราฉีดสมุนไพรดี ๆ ก็ต่อสู้กับโรคชนิดนี้ได้แสนยาก

สมุนไพรยังมีชื่อเสียง

ถูกแล้วชาโกลยังคงเป็นเจ้าของสมุนไพรนานาชนิด อาชีพสำคัญอย่างหนึ่งของพวกเขาคือ เข้าป่าหาสมุนไพร ซึ่งใช้เป็นยาสารพัด เช่น ยาคุมกำเนิด เรียกว่า "อิมม" เป็นรากไม้แข็งให้ผู้หญิงกินกับหมาก ถ้าต้องการมีลูกเมื่อไรก็หยุดกินเมื่อนั้น ชาโกลนับว่ารู้จักการคุมกำเนิดมาก่อนคนเมือง เสียดยที่ว่าไม่ได้รับความสนับสนุนเท่าที่ควร ถัดจากยาคุมกำเนิดดังกล่าวยังมียากินแล้วให้มีลูก เรียกว่า "มักบ็อก" เป็นรากไม้แข็งรอยตัดมีเส้นคล้ายหัวผักกาดขาวใช้กินเมื่อมีประจำเดือน ยา "ซังออน" เป็นรากไม้แข็ง เนื้อสีขาว เปลือกสีดำใช้กินเมื่อประจำเดือนหมด ยาเสริมพลังเรียก "ตาร็อก" มีลักษณะคล้ายหัวเผือกขนาดไม่เกินกำปั้นเด็ก เปลือกสีขาว รสหอม ยากก็เมื่อยเรียก "เลอะเคอะ" มีลักษณะเหมือนต้นฝรั่ง ใช้ต้มน้ำเอาน้ำนวดบริเวณที่ปวดเมื่อย และยาแก้เจ็บเส้นและแก้เส้นตึงเรียก "สิฏ" เป็นรากไม้คล้ายกระเจี๊ยบใช้ต้มน้ำ นอกจากนี้อยังมียาสมุนไพรอีกจำนวนมาก ผู้สนใจน่าจะนำไปวิเคราะห์วิจัยอย่างยิ่ง

เมื่อชาโกลได้ยาสมุนไพรแล้วมักนำไปขายที่ตลาดจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส บางทีก็เลยไปถึงสงขลา และนครศรีธรรมราช ปรากฏราคาดีกว่าขายที่ตลาดอำเภอธารโต หรืออำเภอบันนังสตาตาร์ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า เมื่อชาโกลได้เงินมาแล้วจะใช้จ่ายภายในวันเดียวจนหมดเกลี้ยง นอกจากซื้อข้าวสารกับข้าวแล้ว เงินที่เหลือไปกับการดื่มเหล้า ชาโกลผู้หนึ่งเล่าว่า เพื่อของเขาคิดเหล้าจนงอมแงม แม้มีสมุนไพรดี ๆ แต่ไม่สามารถรักษาโรคคับแค้นใจได้ตายแล้วศพก็ยังงกกินเหล้าฟุ้ง!

หน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือ

หน่วยงานราชการหน่วยแรกที่เข้าไปช่วยเหลือชาวชาโกล ได้แก่ กองร้อยที่ 4 ตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๑ โดยเข้าไปช่วยเหลือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 คือจัดในรูปแบบของการศึกษา มีการจัดตั้งโรงเรียนในนิคมฯ เปิดโอกาสให้บุตรหลานชาวนิคมฯ รวมทั้ง

ซาไก วันนี้

เด็กซาไกด้วย ได้เข้าศึกษาทั่วถึงกัน ปัจจุบันโรงเรียนดังกล่าวนี้สังกัดหน่วยงานการศึกษาจังหวัดยะลา มีการสอนถึงชั้นประถมปลาย ปากฎว่าเด็กซาไกเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปแล้วหลายคน

หน่วยงานถัดมาคือนิคมสร้างตนเอง ของกรมประชาสงเคราะห์ ได้ช่วยเหลือการศึกษา เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กซาไก ที่สำคัญคือได้จัดสรรที่ดิน 300 ไร่ให้แก่ซาไก ซึ่งขณะนั้นมีจำนวน 53 คน ปัจจุบันที่ดินดังกล่าวให้ผลประโยชน์ คือ ซาไกได้มีบ้านพักอาศัย และมีสวนยางพาราเป็นของตนเอง

เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเยี่ยมราษฎรที่อำเภอธารโต (ขณะนั้นยังเป็นกิ่งอำเภอธารโต) ทรงมีกระแสพระราชดำริสให้นิคมฯประสานงานกับจังหวัด เพื่อพิจารณาหาทางช่วยเหลือแก่ซาไกต่อไป

หน้าฝนต้องทนทุกข์

อาชีพหลักของซาไก คือการทำสวนยางพารา ทั้งหญิงและชายต่างช่วยเหลือกันดี แม้แต่ทุ่งข้าวตรงพื้นดินใกล้บ้าน ปากฎว่าเงาะผู้ชายก็ไม่ได้เกี่ยวสวนยางพารานั้นปัจจุบันหากเงาะแล้วได้รับส่วนแบ่งคนละ 20 ไร่ แม้จะเป็นยางพันธุ์เก่าแก่ ก็ยังใช้การได้พอสมควร อีกประการหนึ่งอาชีพกรีดยางขายนั้นพวกเขาช่วยกันทุกคน เมื่อได้เงินแล้วก็แบ่งกันแบ่งกันใช้ไปวันหนึ่ง ๆ

เป็นที่ทราบดีแล้วว่า ภาคใต้ฝนตกชุก เท่ากับว่าเป็นการลิดรอนรายได้ของซาไกและชาวสวนยางอื่น ๆ อย่างยิ่ง เมื่อหน้าฝนไม่ได้กรีดยางประกอบกับนิสัยซาไกไม่ชอบสะสมเงินทองเก็บไว้ใช้ในยามขัดสน จึงทำให้หน้าฝนต้องทนทุกข์ แต่ส่วนใหญ่

อาศัยมันสำปะหลังเผาไฟกินแก้มือ ที่เก่งหนอยก็ออกไปรับจ้างตางปาดางสวน หรือจับเต่าตะตบน้ำตามลำธารไปขายพ่อค้า พอได้เงินซื้อข้าวสารประทังชีวิต แนนอนเมื่ออาหารการกินไม่พอเพียงกับความต้องการของร่างกาย ซาไกจึงต้องล้มเจ็บเสมอ

คุณเมานิตย์ ทุมคง ผู้ช่วยผู้ปกครองนิคมเล่าว่า ทางนิคมได้ช่วยเหลือซาไกไม่ว่าข้าวสาร เสื้อผ้า นั้บครั้งไม่ถ้วน แม้แต่โครงการของในหลวงก็เข้ามกยอนุเคราะห์ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าซาไกนั้นขาดความขยัน ไม่รู้จักประหยัด มีเงินเมื่อไรก็ใช้จนหมดเมื่อนั้น ส่วนชาวนิคมนอื่น ๆ ที่เป็นไทยพุทธไทยมุสลิม และได้รับผลประโยชน์อย่างซาไก คือ มีสวนยางคนละหลายสิบไร่ ล้วนมีอันจะกิน เสร็จจากทำยางแล้วก็มิงานอื่นทำ มีรายได้ก็ออมไว้ตามจำเป็น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนคิดว่าควรวางวิธีช่วยเหลือซาไกดังกล่าวในตอนที่แล้ว

เหยื่อการเมือง

ก่อนหน้าจะเข้าไปในหมู่บ้านซาไกครั้งนี้ ผู้เขียนได้อ่านบทความใน น.ส.พ.สยามรัฐรายวัน เรื่อง "เพราะใครกันทำให้คนไทยหนีเข้ามาเลเซีย" โดย โฆท เพชรจำรัส มีข้อความตอนหนึ่งพูดถึงการอพยพของซาไกที่บ้านแหรไว้ว่า "มีผู้หวังดีต่อชาวซาไกแต่งตั้งตัวคล้ายกับทหารของมาเลเซียที่เข้ามาปฏิบัติกรปราบปราม จ.ค.ม.อยู่ที่ถนนสาย 10 ต.บ้านแหร อ.ธารโต ได้ชักชวนเพื่อให้พวกเขาโกมีทั้งหมดประมาณ 120 คน เดินทางเข้าไปในมาเลเซีย บอกว่ามีบ้านให้อยู่ มีสวนยางให้ พวกเขาโกหลงเชื่อเดินทางไปที่บ้านลิ่ง ซึ่งเป็นเขตแดนของมาเลเซีย และมีเจ้าหน้าที่มาเลยี่ลงทะเบียนเป็นประชาชนมาเลยี่ไป ความ

สามารถของพวกเขาโก คือ มีความชำนาญในการเดินป่า มีความอดทนเป็นเลิศ และเป็นผู้นำทางที่ดีที่สุดในภาคใต้ พุดอย่างง่าย ๆ ว่าเป็นเจ้าป่านั่นเอง พวกเขาโกพูดร้อยกว่าคนนี้ก็ไม่สามารถอยู่ได้ ก็ต้องอพยพกลับประเทศไทย นายกล่อมตอบว่า "ซันกา; เพ (โกทกทั้งนั้น) บ้านก็ไม่ใช่ ผู้หญิงเอาไปไว้อีกคนหนึ่ง ผู้ชายเอาไปไว้อีกเป็น เอาถิ่นก็ไม่ได้ เลยพาหนี ก ล บ "

การตกเป็นเหยื่อการเมืองดังกล่าวข้างต้น แม้ซาไกจะถอนตัวกลับเมืองไทยแล้วก็ตาม แต่ฝ่ายตรงข้างของตำรวจและทหารมาเลเซีย อันได้แก่โจรจีนก็ย่อมไม่พอใจ และเข้าใจว่าซาไกเป็นสายให้เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ดังนั้นพวกเขาพดังกล่าวนี้จึงต้องตกเป็นเหยื่อป้องกันของโจรจีนอีกด้วย นี่คือการบอกล่าของชาวบ้านผู้หนึ่ง

กรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามของมาเลเซียส่งชาวมาเลเซียหรือซาไกมาเลยี่เข้ามาพุดจางว่านล้อมซาไกเมืองไทยดังกล่าวข้างต้น กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทั้งสองประเทศดำเนินการพิจารณาถึงข้อเท็จจริง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศด้วย

นายกล่อมบอกกับผู้เขียนว่าทางการมาเลเซียเข้าใจดีที่อยู่ให้แก่ซาไกของเขา นายกล่อมและพี่น้องซาไกมาเลเซียจะไปที่แห่งใดไม่สะดวกเหมือนกันอยู่เมืองไทย การทำมาหากินก็อึดอัด ได้แต่จับเต่าและตะตบน้ำขายพ่อค้าชาวจีน อีกประการหนึ่งที่ซาไกมาเลยี่ต่างกับซาไกเมืองไทย คือซาไกมาเลยี่มีบัตรประจำตัวทุกคน และมีบัตรควบคุมการเดินทาง

เด็ก
มุสลิ

ได้เล็
ระห

ฉลา
อย่าง

ได้จึง
มลา

สำห
ค.ช.

ตั้งใจ
ข้างใ
ฉลา
หัวใ

แม้มี
ฉันท

เหลือ
ไทย

ไม่มี
ต.แ

เพื่อ
ฉวิล
ซาไก
กิจก

คิดแ
นักเร
เข้าเร
นครี

ชาโกลวันนี้

ว.เดิน
ที่ตีที่
นอง
ที่ตอง
หงก
กแห่ง
าวัน
ไม่
ตรง
เงินก็
หน้า
กเป็น
าของ
เลเซี่ย
ดิ้อม
ที่ผู้รับ
ถึงข้อ
ไม่ตรี
ละเซี่ย
ที่ห้อง
กันอยู่
ก่าและ
ก็ชาโกล
มีบัตร
เดินทาง

เด็กชาโกลฉลาดกว่า เด็กไทยพุทธและมุสลิม

ครูฉัตรชัย นิสระ แห่งโรงเรียนหมู่บ้านชาโกลได้เล่าให้ผู้เขียนฟังเกี่ยวกับเด็กชาโกลว่า ถ้าเปรียบเทียบระหว่างเด็กทั้งพุทธ มุสลิม และชาโกลแล้ว เด็กชาโกลฉลาดกว่า แต่เสียค่าที่เขาไม่มีโอกาสเรียนต่อชั้นสูง ๆ อย่างลูกศิษย์ชาโกลคนหนึ่ง เรียนจบที่นี้เมื่อปีกลาย พูดได้ถึง 5 ภาษา คือภาษาโกลกลาง ภาษาไทยใต้ ภาษามลายูกลาง ภาษามลายูปัตตานี และภาษาชาโกล สำหรับการศึกษาที่นี่มีนักเรียนชาโกลเพียง 3 คน คือ ค.ช.แสนหาญ ค.ช.สุรพล และค.ช.คมกฤษ ต่างตั้งใจเรียนดี โดยเฉพาะค.ช.คมกฤษ แม้ร่างกายค่อนข้างเตี้ยแต่เล่นกีฬาเก่งมาก อีกประการหนึ่งจากความฉลาดของเด็กชาโกลจึงมีลักษณะเป็นผู้นำหรือเป็นหัวโจกของเพื่อน ๆ

ครูฉัตรชัยเล่าต่อไปว่า คนในหมู่บ้านแห่งนี้แม้มีทั้งไทยพุทธ มุสลิม และชาโกล ต่างอยู่กันอย่างฉันท์พี่น้อง มีงานออกปากของแรงคราวใดล้วนช่วยเหลือกันคราวนั้น โดยไม่ถือว่านั่นพวกเขา นั้นพวกไทยพุทธ และนั่นพวกไทยมุสลิม แต่ตามปกติถ้าไม่มีกิจกรรมดังกล่าว พวกชาโกลมักอยู่กับเฉพาะกลุ่มตนเอง อาจเป็นลักษณะนิสัยหรือภาษาที่ใช้ต่างกับเพื่อนบ้าน อีกประการหนึ่งครูใหญ่ที่นี้ชื่อ จ.ส.ด.ยวิล แก้ววิชิต เข้ากับสังคมชาวบ้านได้ดีมาก พวกชาโกลเชื่อฟังและนับถือครูใหญ่ พวกเขามาร่วมงานกิจกรรมของโรงเรียนเสมอ

ครูหนุ่มแห่งโรงเรียนหมู่บ้านชาโกลแสดงความคิดเห็นในตอนท้ายว่า ถ้าทางการมีทุนช่วยเหลือให้นักเรียนชาโกลได้มีโอกาสเรียนต่อชั้นสูง ๆ เช่นสามารถเข้าเรียนในวิทยาลัยครูยะลา หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี ย่อมจะนำความหวังมาให้กับชาว

ชาโกลและหมู่บ้านแห่งนี้เป็นอย่างยิ่ง บทส่งท้าย

จากชาโกลหรือเรียกตามภาษาถิ่นว่า ชาแก หมายถึงคนเถื่อนหรือคนป่า แต่ชาวมาเลย์เรียกชนกลุ่มนี้ว่า "โอรัง อัซลี" (Orang Asli) หมายถึงคนเมืองหรือคนดั้งเดิมในแหลมมลายู เกี่ยวกับชาติพันธุ์ชาโกลนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่า ชนกลุ่มนี้อพยพมาอยู่ในดินแดนแถบแหลมมลายู ภาคใต้ของไทย และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคหินกลาง โดยอพยพโยกย้ายมาจากอาฟริกา ชนกลุ่มนี้จัดอยู่ในพวกนิกรอยด์ และบางทีอาจจะผสมกับพวกมองโกลอยด์ หรือชนพื้นเมืองเผ่าอื่นบ้างก็ได้

ชาโกลในประเทศไทยวันนี้เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนน้อยที่สุดและล้าหลังที่สุด ถึงแม้กรมประชาสงเคราะห์จะมีนิคมสร้างตนเองเป็นที่เลี้ยงช่วยเหลือ โดยให้ที่อยู่ที่ทำกิน ถึงกระนั้นก็ยังมีปัจจัยอย่างอื่นที่ควรช่วยเหลือหรือแนะนำอย่างรีบด่วน ปัญหาสำคัญของชาโกล คือ ความขัดแย้งกับสังคมแวดล้อม เนื่องจากชาโกลอยู่ในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม (Primitive) มาช้านาน จึงเคยชินกับการเร่ร่อนอยู่ในป่าเขา มีการกินอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่ชอบเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ดังที่นายกล่อมบอกเราว่า เราไม่รู้จักริถึเลี้ยงไก่เป็นคอก ถ้าเลี้ยงไก่พื้นบ้านเพียง 2-3 ตัวไว้ได้ขุนบ้านก็พอทำได้ แม้แต่สวนยางอยากเปลี่ยนยางก็ไม่รู้ว่าจะตัดตาหรือติดตาอย่างไร ลักษณะดังกล่าวนี้ผู้เกี่ยวข้องควรหาทางช่วยให้ชาโกลได้พัฒนาทัศนคติให้สอดคล้องกันกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมฐานจนสามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน การปรับเปลี่ยนทัศนคติและความเคยชินในระเบียบแบบแผนวิธีการดำรงชีวิตนั้นจำต้องอาศัยเวลา ไม่ควรที่จะหวังให้ชาวเผ่าแบบชาโกลก้าวกระโดดไกลแบบชั่วข้ามคืน มามีค่านิยมทัศนคติ

และการกินอยู่แบบสังคมของเรา ซึ่งมีวิวัฒนาการมาไกลมากแล้วจากสังคมแบบดั้งเดิมของพวกเขา ถ้าเปรียบเทียบชาโกลกับกลุ่มชาวเขามากเหนือ จะเห็นว่าการราชการให้ความสนใจชาวเขามากกว่า ทั้งที่ชาวเขาเป็นชนเผ่าที่พัฒนาในระดับสูงกว่า

แม้เคยเป็นเจ้าของอันชอบธรรมมาตั้งแต่อดีตนับพัน ๆ ปี แต่ชาโกลวันนี้เป็นเพียงเจ้าถิ่นแต่ในนาม พวกนี้ถูกระบบสังคมสมัยใหม่บีบบังคับให้สูญเสียสิทธิในการดำเนินชีวิตแบบเดิม แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับให้เข้าร่วมในสังคมแบบใหม่อย่างเต็มที่ เห็นได้จากที่พวกเขาไม่มีทะเบียนบ้าน และไม่มียบัตรประจำตัวประชาชน นายอารมผู้ช่วยหัวหน้าชาโกลบอกว่า เขาไม่กล้าเดินทางไปทีไกล ๆ เพราะกลัว "นาย" หรือเจ้าหน้าที่จะเรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชน (ซึ่งเขาไม่มีและคงไม่เข้าใจว่าจะมีเพื่ออะไร - กองบ.ก.)

ชาโกลวันนี้ ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งก็คือ สถิติการเกิดลดน้อยถอยลงตามลำดับ บางปีไม่มีเลย เช่นในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2518 - 2521 อัตราการเกิดร้อยละศูนย์ แต่อัตราการตายร้อยละหกสิบ ทั้งนี้เหตุผลหนึ่งอาจจะเป็นเพราะยาสมุนไพรคุมกำเนิด อีกรประการหนึ่งชีวิตชนกลุ่มน้อยพวกนี้มีอายุไม่ยืนยาวมักจบชีวิตด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ยิ่งกว่านั้นสิ่งที่คนส่วนใหญ่มองข้ามไป ก็คือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต โดยเฉพาะความคับข้องใจในการปรับตัว เห็นได้จากที่ชาโกลจำนวนมากไม่ยอมหันหน้าเข้าหาเหล่างานคิดของกรมดังกล่าวมาแล้ว การใช้ยาสมุนไพรเพื่อคุมกำเนิดก็น่าจะมีภาวะที่ถึงเบื้องหลังว่ามีความเป็นมอยอย่างไร และแตกต่างจากสมัยดั้งเดิมอย่างไรหรือไม่ เพราะหากสถิติการเกิดตายเป็นเช่นนั้นมานานแล้ว ชาโกลก็คงจะสูญพันธุ์ไปนานแล้วเช่นกัน น่าคิดว่าถ้าใช้ยาดังกล่าวเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับความรู้สึกลับแค้ในการดำรงชีวิตสมัยใหม่ จนอาจหาทางออกด้วยกาไม่ให้มีการเกิดเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องวิเคราะห์กันต่อไปก่อนที่ชาโกลในเมืองไทยจะสูญเผ่าพันธุ์ไปหมด หรือถ้ามีชีวิตอยู่บ้างก็เป็นชาโกลที่ถูกเขาลอกไปเลี้ยงไว้เพื่อเก็บเงินตามงานวัด หวังรายได้เข้ากระเป๋ของคนเมืองที่เจริญแล้วเท่านั้น

กองบ.ก.
ชนผู้รักสันติแห่งแหลมมลายู

บรรณานุกรม
Evans, Ivor H.N. *The Negritos of Malaya*, Cambridge : Cambridge Press, 1937
Schebesta, Paul, *Among The Forest Dwarfs of Malaya*, London, Hutchinson, 1927.
Skeat, Walter William and Charles G.Blagden, *Pagan Races of the Malay Peninsula*, Vol.I, London and New York Macmillan, 1906.
Williams - Hunts, P.D.R., *An Introduction to the Malayan Aborigines*. Kuala Lumpur, The Government Press, 1952.